

Handläggare
Jazmine Hjorth Tegman
Telefon: 08- 508 25 640**Till**
Socialnämnden
2022-06-14

Återrapportering av covid-19-uppdragen

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner förvaltningens redovisning av budgetuppdragen som rör följderna av covid-19-pandemin och uppdraget rörande förvaltningens krishantering.

Fredrik Jurdell
socialdirektörVeronica Wolgast Carstorp
biträdande förvaltningschef

Sammanfattning

Socialnämnden i Stockholms stad har i uppdrag att stödja stadsdelsnämnderna i att identifiera och analysera följderna för särskilt utsatta grupper med anledning av covid-19-pandemin. Uppdraget gavs även till socialnämnden 2021. I budget för 2022 har uppdraget ett särskilt fokus på barn och unga, våldsutsatthet och på att omsätta lärdomar från krishantering av pandemin i uppdaterad beredskapsplanering.

Förvaltningen bedömer att det fortsatt är få tydliga följder som går att observera statistiskt, även om det är tydligt att alla ännu inte får ta del av sina beviljade insatser. Det är de särskilt utsatta grupperna som löper störst risk att ha drabbats av pandemins följder. Delar av socialtjänstens uppsökande arbete minskade under pandemin vilket kan utgöra en risk för att vissa målgrupper idag står längre från socialtjänsten än innan pandemin. Gällande att ta lärdomar från krishantering, sammanfattas ett antal framgångsfaktorer och utvecklingsområden inför kommande arbete med krisledningsplanering.

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner förvaltningens redovisning av budgetuppdragen som rör följderna av covid-19-pandemin och förvaltningens krishantering.

Bakgrund

Socialnämnden fick i budget för 2021 i uppdrag att stödja stadsdelsnämnderna i att identifiera samt analysera följderna för särskilt utsatta grupper med anledning av covid-19-pandemin. Sweco genomförde under 2021 denna analys på uppdrag av förvaltningen, få tydliga effekter av pandemin gick då att observera i statistiken. Förvaltningen har i år gett Sweco i uppdrag att genomföra en uppdaterad analys med ett särskilt fokus på barn och unga samt våldsutsatthet.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts vid socialförvaltningens avdelning för stadsövergripande sociala frågor i samarbete med administrativa avdelningen. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet den 8 juni. Rådet för funktionshinderfrågor har haft möjlighet att behandla ärendet den 9 juni.

Ärendet

Socialnämnden i Stockholms stad ska stödja stadsdelsnämnderna i att identifiera och analysera följderna för särskilt utsatta grupper med anledning av covid-19-pandemin samt omsätta lärdomar från krishanteringen under pandemin i en uppdaterad beredskapsplanering. Bilagd rapport innehåller båda dessa delar, en analys av följderna för särskilt utsatta grupper med anledning av pandemin och en sammanställning av lärdomar från förvaltningens krishantering.

De verksamhetsområden som ingår i rapporten är: barn och unga, ekonomiskt bistånd, funktionsnedsättning, socialpsykiatri, våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck, missbruk och beroende samt hemlöshet. Analysen för samtliga verksamhetsområden har baserats på statistik från stadens interna verksamhetssystem och från socialtjänstrapporten för 2021. Utifrån rapportens särskilda fokus på barn och unga och personer utsatta för våld har ett flertal intervjuer genomförts med verksamheter som arbetar med dessa målgrupper.

Följder av pandemin på särskilt utsatta grupper

Barn och unga

Av intervjuer med stadens öppna verksamheter för barn och unga och LSS-verksamheter framgår det att många barn och unga har påverkats negativt av pandemin men att flertalet nu återgått till sin tidigare vardag och nu upplever få eller inga följder av pandemin. Däremot finns det grupper av barn och unga där pandemin slagit extra hårt och där följderna lever kvar och riskerar att göra så även på sikt.

Verksamheterna rapporterar om att små barn i utsatta områden fått en försämrad språkutveckling samt att unga som nyligen kommit till Sverige drabbats särskilt till följd av ökad isolering. Unga med ätstörningar lyfts fram som en grupp där följderna av pandemin har varit tydliga och kvarstående, de har blivit mer sjuka och följderna avtar inte för att samhället i stort har återgått till det normala. Unga med social ångest upplevs av verksamheterna vara mer isolerade än före pandemin och den generella ångesten bland många barn och unga beskrivs ha ökat under pandemin och upplevs fortsatt hög. Det är enligt intervjupersonerna svårt att veta om det fortsatt är kopplat till pandemin eller till kriget i Ukraina.

Av intervjuerna framgår att ungdomsmottagningarna, som ett resultat av pandemin, stängde sin drop-in-verksamhet, en respondent vid en ungdomsmottagning noterade att det resulterade i att färre killar sökte stöd. När restriktionerna hävdes öppnade ungdomsmottagningarna åter sin drop-in-verksamhet och arbetar idag med att erbjuda stöd till alla ungdomar som påverkats av pandemins effekter på verksamheterna.

Unga med vissa funktionsnedsättningar har drabbats negativt av pandemin, vilket riskerar följder som kvarstår en tid framöver. Barn och unga inom LSS-verksamheter blev mer isolerade under pandemin och förlorade till stor del möjligheten att utföra fysiska och sociala aktiviteter. Det är framför allt resurssvaga familjer vars barn och unga med funktionsnedsättning har drabbats hårdast, de familjer som inte kan köpa sig till en givande fritid när deras vanliga och mindre kostsamma sammanhang hållit stängt. Många gånger bor de här barnen trångt och utemiljöerna i socioekonomiskt utsatta områden upplevs inte vara lika anpassade som i andra områden.

Antalet barn berörda av vräkning ökade under 2021, i nuläget går det inte att säga om det ökade antalet i staden är kopplat till pandemin. Förvaltningen utreder frågan vidare.

Utsatthet för våld - barn och unga

Stadens relationsvårdscentrum (RVC) kan inte se att pandemin lett till ökad våldsutsatthet för barn och unga. I några intervjuer med familjestödare inom staden framkommer däremot att de uppfattar att våldet har ökat i familjer som redan innan pandemin levte i utsatthet, där pandemin förvärrat en redan utsatt situation.

Unga som är utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck vittnade 2020 om att våldet och förtrycket hade förvärrats. Verksamheten

Origo som möter dessa unga menar att den förvärrade utsattheten avtagit för de flesta när skolor och fritidsaktiviteter öppnat upp igen.

Utsatthet för våld - vuxna

Relationsvåldscentrummen vittnar om att den generella ångesten och oron i samhället har ökat till följd av pandemin. Vuxna som är utsatta för våld har mått sämre under pandemin när stödet främst gavs digitalt och processer gick långsammare än vanligt. Personer som lever i våldsutsatthet är en redan utsatt grupp där många lider av psykisk ohälsa, vilken enligt intervjuerna har försämrats ytterligare under pandemin.

Kontakten med våldsutövare som får behandling har minskat kraftigt under pandemin, uppgifter som också bekräftas av statistiken över antal våldsutövare som staden har haft kontakt med.

Uppsökande arbete

Av rapporten framgår det, vid intervjuer med föräldrarådgivare samt medarbetare vid stadens relationsvåldscentrum (RVC), att mycket av socialtjänstens uppsökande arbete inom detta område avstannade under pandemin. Verksamheterna försvagade sina kontakter med vissa utsatta grupper, speciellt svårt för verksamheterna var att nå personer i utsatta områden och socioekonomiskt svaga grupper, som redan innan pandemin inte kände till eller kände tillit till socialtjänsten.

Övrig socialtjänst

Av de ej verkställda besluten framgår det att en del personer fortfarande inte tar del av de stödinsatser som de har rätt till.

Inom verksamhetsområde funktionsnedsättning framgick det i analysen för 2021 att verksamheter vittnade om att användandet av beviljade timmar för ledsagarservice (LSS) och ledsagning (SoL) avsevärt skulle ha minskat som följd av pandemin. Detta bekräftas delvis av särskilt beställd statistik till årets rapport. Användandet av beviljade timmar för att få avlösning har däremot ökat markant under 2021.

Inom socialpsykiatri har antalet personer med boendestöd ökat under 2021 medan den genomsnittliga beviljade tiden för boendestöd har minskat under 2021.

Inom missbruk och beroende har den nedgång som gick att se under 2020, av antal påbörjade insatser inom öppenvården och antal unika individer inom öppenvården, vänt uppåt under 2021. Baserat på de senaste årens statistik är det svårt att med säkerhet avgöra om minskningen under 2020 är en effekt av pandemin.

Antalet boståndshushåll som har minskat över lång tid hade en marginell ökning under 2020, som sedan avtog igen 2021. Ökningen under 2020 kan vara en effekt av pandemin som orsakade försörjningsproblem för många hushåll.

Inom verksamhetsområde hemlöshet har den genomsnittliga beläggningen på akutboendena minskat något under 2020 och 2021 jämfört med 2019. Samtidigt är belägningsgraden under de senaste två åren högre eller i nivå med 2018 års belägningsgrad.

Lärdomar från förvaltningens krishantering

Förvaltningen har i ett första steg, i uppdraget att omsätta lärdomar från krishanteringen av pandemin i uppdaterad beredskapsplanering, sammanställt de lärdomar som finns från pandemin. Detta i syfte att sedan kunna använda lärdomarna i krisledningsplaneringen framåt. Förvaltningen har genomfört intervjuer med chefer inom den egna organisationen och Sweco har intervjuat 5 avdelningschefer från stadsdelsförvaltningarna.

Sammanfattningsvis handlar framgångsfaktorerna som framkommit av genomförda intervjuer om en regelbundenhet i möten internt och med stadsdelsförvaltningarna, snabb och flexibel omställning, tydlig kommunikation och en struktur för det. Att det funnits upprättade beredskapsplaner där prioriterade verksamheter framgått och att uppdaterade vikarielistor funnits lyfts som en framgångsfaktor.

Förutom att fortsätta och arbeta för att behålla de framgångsfaktorer som lyfts framkommer det i intervjuerna ett antal utvecklingsområden att arbeta vidare med för att öka förvaltningens krisberedskap. Utifrån att kriser är olika behöver det finnas en flexibilitet för att kunna hantera varje kris utifrån dess behov. Staden behöver vid kommande kriser bli bättre på att identifiera vilka målgrupper som hanteras av flera förvaltningar och bättre samordna det förvaltningsövergripande arbetet och kommunikationen utåt.

Av rapporten framgår att det finns olika uppfattningar om vad förvaltningens roll är och bör vara i en kris, en fortsatt tät samverkan och dialog behövs med stadsledningskontoret och stadsdelsförvaltningarna kring förväntningar och behov av stöd. Behovet av att ha ersättare för de personer som ingår i krisledningen, utifall att krisen blir långvarig, lyfts som ett utvecklingsområde samt att fortsatt involvera stadsdelsförvaltningarna i förvaltningens utvärdering av krishantering. För förvaltningens prioriterade verksamheter är

tillgång till personal ofta den viktigaste faktorn. Det behöver finnas en flexibilitet när det gäller rekrytering, att kunna anställa snabbare.

Jämställdhetsanalys

Covid-19 är en sjukdom som kan drabba alla oavsett kön även om något fler män har blivit allvarligt sjuka. De avvikelser som går att se i aktuell rapport kopplat till kön är att det under 2021 var färre antal pojkar som besökte ungdomsmottagningarna. Även antalet våldsutövare, oftast män, som staden har kontakt med har minskat under pandemin. I syfte att löpande kunna följa utvecklingen och eventuella skillnader i kön inom olika verksamhetsområden analyserar förvaltningen statistik uppdelat på kön i den årliga socialtjänstrapporten.

Barnrättsanalys

Uppdraget rör alla barn och det är viktigt att i arbetet framöver säkerställa och följa upp att barn får sina rättigheter tillgodosedda.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen bedömer att det fortsatt är få tydliga följder som har gått att observera statistiskt, även om det är tydligt att alla ännu inte får ta del av sina beviljade insatser utifrån rapporteringen av ej verkställda beslut.

I rapporten framkommer att det uppsökande arbetet i vissa verksamheter inom socialtjänsten påverkades negativt under pandemin, vilket i sin tur påverkade kontakten med redan utsatta grupper. Socialtjänstens uppsökande arbete har efter att restriktionerna hävdes kunna återgå till samma arbetssätt som innan pandemin. Rapportering från RVC om att kontakten med våldsutövare minskat kraftigt under pandemin, som även framgår av statistiken, visar på ett behov av att det uppsökande arbetet behöver stärkas. Att upprätta och behålla kontakten och tilliten hos målgrupper som är svåra att nå är särskilt viktigt och något som förvaltningen anser behöver fortsatt följas.

Den ökade ångesten och oron hos både barn och vuxna, som beskrivs i rapporten, anser förvaltningen är något som behöver mötas upp och hanteras. Verksamheter behöver ha kapacitet att möta upp det ökade behov av stöd som framgår av rapporten och signalerna om utarbetad personal inom verksamheter för barn och unga behöver beaktas. Förvaltningen kommer fortsätta utreda den ökning som har skett av antalet barn som berörs av vräkning.

När det gäller uppdraget om att ta lärdomar av pandemin i uppdaterad krisplanering behöver förvaltningen fortsätta att arbeta för att behålla de framgångsfaktorer som identifierats och samtidigt utveckla andra delar som samarbetet med andra förvaltningar,

tydlighet i roller och mandat, kontinuitetsplaner och ledarskapsfrågor.

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner förvaltningens redovisning av budgetuppdragen som rör följderna av covid-19-pandemin och förvaltningens krishantering.

Bilaga

1. Återrapportering av covid-19-uppdragen, dnr 3.1.1/132/2022.